

**PREDLOG OSNOVE ZA VOĐENJE PREGOVORA I ZAKLJUČIVANJE
SPORAZUMA O STATUSU
IZMEĐU
CRNE GORE I EVROPSKE UNIJE
O OPERATIVNIM AKTIVNOSTIMA KOJE SPROVODI
EVROPSKA AGENCIJA ZA GRANIČNU I OBALSKU STRAŽU U CRNOJ GORI**

Podgorica, januar 2023. godine

I Ustavni osnov za zaključivanje sporazuma

Ustavni osnov za zaključivanje Sporazuma o statusu između Crne Gore i Evropske unije o operativnim aktivnostima koje sprovodi Evropska agencija za graničnu i obalsku stražu u Crnoj Gori sadržan je u odredbama člana 15 stav 1 Ustava Crne Gore kojim je propisano da Crna Gora, na principima i pravilima međunarodnog prava, saraduje i razvija prijateljske odnose sa drugim državama, regionalnim i međunarodnim organizacijama, kao i odredbama člana 100 tačke 1 i 4 Ustava, kojima je propisano da Vlada vodi unutrašnju i vanjsku politiku i zaključuje međunarodne ugovore.

II Ocjena stanja odnosa sa Evropskom unijom

Punopravno članstvo u Evropskoj uniji, pored ispunjavanja obaveza iz članstva u NATO-u, jeste najvažniji najvažniji spoljnopolički prioritet Crne Gore. Crna Gora je nastavila aktivnosti u cilju unapređenja u oblastima pregovaračkih poglavlja 23 i 24 što je prepoznato u posljednjem Non paperu.

Nakon izbjegličke krize i kovid pandemije, rat u Ukrajini je jedan od većih izazova sa kojima se suočava Evropa danas i u tom kontekstu, uvjeren sam da će proširenje EU dati doprinos još jačoj i sigurnijoj Evropi. Crna Gora je pouzdan partner i u potpunosti usklađena sa Zajedničkom vanjskom i bezbjednosnom politikom EU.

Crna Gora cijeni podršku evropskoj perspektivi Zapadnog Balkana. Nova metodologija, kao i održavanje Savjeta za stabilizaciju i pridruživanje EU u julu mjesecu 2022. godine u Crnoj Gori, jasan su signal posvećenosti Evropske komisije snažnijoj integraciji Zapadnog Balkana.

Na osnovu dosadašnjih rezultata postignutih tokom pristupnih pregovora Crna Gora je među državama članica prepoznata kao najvjerovatnija prva buduća članica EU, jer je sa najviše otvorenih pregovaračkih poglavlja i ostvarenim mjerljivim rezultatima u procesu sprovođenja sveobuhvatnih reformi, zavrijedila status lidera u regionu u evropskim integracijama.

III Razlozi za zaključivanje međunarodnog sporazuma

Nakon usvajanja Strategije proširenja za Zapadni Balkan, 2018. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova je, saglasno sa preporukama iz Strategije, koje su se odnosile na dodatno unaprjeđenje koordinacije sa agencijama Evropske unije u oblasti bezbjednosti granica i upravljanja migracijama, za sve zemlje, potencijalne članice, otpčelo proceduru, a kasnije i zaključilo *Sporazum o statusu između Crne Gore i Evropske unije o akcijama koje sprovodi Evropska agencija za graničnu i obalsku stražu u Crnoj Gori*.

U odnosu na prethodni sporazum u okviru kojeg je Crnoj Gori pružena pomoć u oblasti upravljanja granicom i eventualnim kriznim situacijama koje se odnose na pojačani priliv migranata sa Bliskog Istoka i konfliktnih područja samo na zajedničkoj granici sa EU državama (Hrvatska i Italija) novim sporazumom Savjet EU predviđa šire nadležnosti FRONTEX-a i to na granicama Crne Gore prema trećim zemljama (Albanija, Kosovo, Srbija, Bosna i Hercegovina) odakle je najveći priliv migranata i nedozvoljenih prelazaka državne granice. Sporazumom se

predviđaju i zajedničke operativne aktivnosti timova FRONTEX-a sa Graničnom policijom Crne Gore.

Budući na oblast koju tretira, očekuje se da će predmetni sporazum imati pozitivne implikacije na vođenje pregovora u oblasti vladavine prava, odnosno pregovaračko poglavlje 24.

IV Osnovna pitanja o kojima će se voditi pregovori, odnosno bitni elementi koje ugovor treba da sadrži i predlog stavova delegacije Crne Gore u vezi sa tim pitanjima

Sporazumom o statusu između Crne Gore i Evropske unije o operativnim aktivnostima koje sprovodi Evropska agencija za graničnu i obalsku stražu u Crnoj Gori utvrđuje se okvir za saradnju između FRONTEX-a i njegovih timova sa jedne strane, i nadležnih tijela Crne Gore, sa druge strane. Njime su obuhvaćeni opseg operacija, građanska i krivična odgovornost, pitanje privilegija i imuniteta članova timova, zadaci i nadležnosti timova, kao i usklađenost sa temeljnim pravima, pitanja koja će biti predmet pregovora.

V Procjena potrebnih finansijskih sredstava za izvršavanje ugovora i način njihovog obezbjeđenja

Izvršenje ovog sporazuma ne zahtijeva obezbijedenje dodatnih sredstava u Budžetu Crne Gore.

VI Stavovi i mišljenja zainteresovanih organa o opravdanosti zaključivanja ugovora

U postupku pripreme Nacrta ovog sporazuma, zatraženo je mišljenje Ministarstva vanjskih poslova, koje se daje u prilogu.

VII Odnos Sporazuma prema važećim propisima

Zakon o potvrđivanju Sporazuma o statusu između Crne Gore i Evropske unije o operativnim aktivnostima koje sprovodi Evropska agencija za graničnu i obalsku stražu u Crnoj Gori staviće van snage Zakon o potvrđivanju Sporazuma o statusu između Crne Gore i Evropske unije o aktivnostima koje sprovodi Evropska agencija za graničnu i obalsku stražu u Crnoj Gori, koji je objavljen u "Službenom listu CG - Međunarodni ugovori", br. 3/2020 od 26.3.2020. godine.

VIII Predlog sastava delegacije

Ministarstvo unutrašnjih poslova predlaže da delegaciju Crne Gore za vođenje pregovora i zaključivanje Sporazuma o statusu između Crne Gore i Evropske unije o operativnim aktivnostima koje sprovodi Evropska agencija za graničnu i obalsku stražu u Crnoj Gori čine:

- Hermin Šabotić, šef delegacije, v.d. Generalnog direktora Direktorata za normativne poslove i razvoj policije, Ministarstvo unutrašnjih poslova,
- Branimir Janjević, v.d. Generalnog direktora Direktorata za međunarodnu pravosudnu saradnju, Ministarstvo pravde,
- Dragan Dašić, načelnik Direkcije za strance, migracije i readmisiju, Ministarstvo unutrašnjih poslova,
- Danka Tomić, načelnica Direkcije za međunarodnu saradnju, Ministarstvo unutrašnjih poslova,
- Darko Marković, glavni policijski inspektor, Sektor granične policije, Ministarstvo unutrašnjih poslova,
- Marijana Vico, mlađia policijska inspektorka, Sektor granične policije, Ministarstvo unutrašnjih poslova,
- Linda Camaj, direktorica Direkcije za saradnju sa iseljeništvom, pasoške vizne poslove i počasne konzule, Generalni direktorat za konzularne poslove i saradnju sa dijasporom, Ministarstvo vanjskih poslova,
- Milica Vuković, prva sekretarka u Direkciji za međunarodne ugovore, Generalni direktorat za međunarodno pravne poslove, Ministarstvo vanjskih poslova,
- Jelena Mugoša, savjetnica načelnika Generalštaba Vojske Crne Gore za pravne poslove, Ministarstvo odbrane,
- Miloš Vujović, samostalni carinski savjetnik I, Odsjek za carinske procedure Sektora za carinske poslove, Uprava prihoda i carina.

Troškove za rad delegacije snosiće organi čiji predstavnici učestvuju u pregovorima.

Prilog:

Nacrt teksta Sporazuma o statusu između Crne Gore i Evropske unije o operativnim aktivnostima koje sprovodi Evropska agencija za graničnu i obalsku stražu u Crnoj Gori

Sporazum o statusu između Crne Gore i Evropske unije o operativnim aktivnostima koje sprovodi Evropska Agencija za graničnu i obalsku stražu u Crnoj Gori

CRNA GORA

i EVROPSKA UNIJA,

u daljem tekstu pojedinačno „strana” ili zajedno „strane”,

S OBZIROM NA TO DA mogu nastupiti situacije u kojima Evropska Agencija za graničnu i obalsku stražu („Agencija”) koordinira operativnom saradnjom između Crne Gore i država članica Evropske unije, između ostalog i na teritoriji Crne Gore,

S OBZIROM NA TO DA je potrebno uspostaviti pravni okvir u obliku sporazuma o statusu za slu;ajeve u kojima će članovi tima koje rasporedi Agencija imati izvršna ovlašćenja na teritoriji Crne Gore,

S OBZIROM NA TO DA se sporazumom o statusu može predvidjeti da Agencija uspostavi područne kancelarije na teritoriji Crne Gore kako bi se olakšala i poboljšala koordinacija operativnih aktivnosti i obezbijedilo efikasno upravljanje ljudskim i tehničkim resursima Agencije,

UZIMAJUĆI U OBZIR visok nivo zaštite ličnih podataka u Crnoj Gori i Evropskoj uniji, i

UZIMAJUĆI U OBZIR da je Crna Gora ratifikovala Konvenciju br. 108 Savjeta Evrope od 28. januara 1981. godine, o zaštiti pojedinaca u vezi s automatskom obradom ličnih podataka i njen Dodatni protokol,

IMAJUĆI U VIDU da su poštovanje ljudskih prava i demokratska principa osnovna načela koja uređuju saradnju između strana,

UZIMAJUĆI U OBZIR da je Crna Gora ratifikovala Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda od 4. novembra 1950. godine, koja se odražavaju u Povelji Evropske unije o osnovnim pravima,

UZIMAJUĆI U OBZIR da sve operativne aktivnosti Agencije na teritoriji Crne Gore treba da u potpunosti poštuju osnovna prava i međunarodne sporazume čije su strane Evropska unija, njene države članice i/ili Crna Gora,

UZIMAJUĆI U OBZIR da su sva lica koja učestvuju u operativnoj aktivnosti dužna da održavaju najviše standarde integriteta, etičkog ponašanja, profesionalnosti i poštovanja osnovnih prava, kao i da ispunjavaju obveze koje su im nametnute odredbama operativnog plana i kodeksa ponašanja Agencije, ODLUČILE SU DA SKLOPE SLJEDEĆI SPORAZUM:

Član 1.

Oblast primjene

1. Ovim Sporazumom uređuju se sva pitanja potrebna za raspoređivanje timova za upravljanje granicama iz stalnih snaga evropske granične i obalske straže u Crnu Goru u kojoj članovi timova mogu izvršavati izvršna ovlašćenja.
2. Raspoređivanje iz stava 1. može se vršiti na teritoriji Crne Gore, uključujući njene [*kopnene*], [*morske*] i [*vazdušne*] granice sa [*drugom zemljom/zemljama*].

U skladu sa obavezama strana prema pravu mora, a posebno Konvenciji Ujedinjenih nacija o pravu mora, operativne aktivnosti mogu se odvijati i u zoni crnogorskog susjedstva. Operativne aktivnosti koje se sprovode prema ovom Sporazumu ne utiču na obveze traganja i spašavanja koje proizlaze iz prava mora, posebno Konvencije Ujedinjenih nacija o pravu mora, Međunarodne Konvencije o zaštiti ljudskog života na moru i Međunarodne konvencije o traganju i spašavanju na moru.

Član 2.

Definicije

Za potrebe ovog Sporazuma primjenjuju se sljedeće definicije:

- „operativna aktivnost” znači zajednička operacija ili brza intervencija na granicama;
- „Agencija” znači Evropska agencija za graničnu i obalsku stražu osnovana Uredbom Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) 2019/1896¹ ili bilo kojom njenom izmjenom;

¹ Uredba (EU) 2019/1896 Evropskog parlamenta i Savjeta od 13. novembra 2019. o evropskoj graničnoj i obalskoj straži i stavljanju izvan snage uredbi (EU) br. 1052/2013 i (EU) 2016/1624 (SL L 295, 14.11.2019., str. 1.).

- „granična kontrola“ aktivnost koja se obavlja na granici, u skladu sa i za potrebe ovog sporazuma, kao odgovor isključivo na namjeru prelaska ili čin prelaska te granice, bez obzira na bilo koji drugi faktor, a koja se sastoji od graničnih provjera i nadzora granice;
- „timovi za upravljanje granicom“ označavaju timove formirane od stalnog korpusa evropske granične i obalske straže koji će biti raspoređeni tokom zajedničkih operacija i brzih graničnih intervencija na vanjskim granicama u državama članicama i trećim zemljama;
- „savjetodavni forum” znači savjetodavno tijelo osnovane od strane Agencija u skladu sa članom 108. Uredbe (EU) 2019/1896;
- „stalni korpus evropske granične i obalske straže” znači stalni korpus evropske granične i obalske straže predviđen članom 54. Uredbe (EU) 2019/1896;
- „EUROSUR“ znači okvir za razmjenu informacija i saradnju između država članica i Evropske agencije za graničnu i obalsku stražu;
- „posmatrač osnovnih prava” znači posmatrač za osnovna prava kako je predviđeno članom 110. Uredbe (EU) 2019/1896;
- „matična država članica“ znači država članica iz koje je član osoblja raspoređen ili upućen u stalni korpus evropske granične i obalske straže;
- „incident” znači situacija koja se odnosi na ilegalnu migraciju, prekogranični kriminal ili rizik po život migranata na vanjskim granicama Evropske unije ili Crne Gore, duž njih ili u njihovoj blizini;
- „zajednička operacija” znači djelovanje koje koordinira ili organizuje Agencija radi podrške nacionalnim vlastima Crne Gore nadležnim za nadzor državne granice u cilju rješavanja izazova kao što su ilegalna migracija, sadašnje ili buduće prijetnje na granicama Crne Gore ili prekogranični kriminal, ili radi pružanja veće tehničke i operativne pomoći za nadzor tih granica;
- „član tima” znači pripadnik stalnog korpusa evropske granične i obalske straže raspoređen u okviru tima za upravljanje granicama za učešće u operativnoj aktivnosti;
- „država članica” znači država članica Evropske unije;
- „operativno područje” znači geografsko područje na kojem će se odvijati operativna aktivnost;
- „država članica učesnica“ označava državu članicu učesnicu u operativnoj aktivnosti, tako što obezbjeđuje tehničku opremu ili osoblje stalnog korpusa Evropske granične i obalske straže;
- „podaci o ličnosti” znači svaka informacija koji se odnosi na identifikovano fizičko lice ili fizičko lice čiji se identitet može utvrditi, („lice čiji se podaci obrađuju“); identifikovano

fizičko lice ili fizičko lice čiji se identitet može utvrditi, direktno ili indirektno, naročito pomoću identifikatora kao što su ime, identifikacioni broj, podaci o lokaciji, mrežni identifikator ili pomoću jednog ili više faktora svojstvenih fizičkom, fiziološkom, genetskom, mentalnom, ekonomskom, kulturnom ili socijalnom identitetu tog fizičkog lica;

- „brza intervencija na granicama” označava akcija koja ima za cilj da odgovori na situaciju specifičnog i nesrazmjernog izazova na granicama Crne Gore raspoređivanjem timova za upravljanje granicom na teritoriji Crne Gore na ograničeni vremenski period radi vršenja granične kontrole zajedno sa nacionalnim vlastima Crne Gore odgovornim za kontrolu granica;
- „statutarno osoblje” znači osoblje zaposleno u Evropskoj agenciji za graničnu i obalsku stražu u skladu sa Pravilnikom o osoblju službenika Evropske unije i uslovima zapošljavanja drugih službenika Unije utvrđenim Uredbom Savjeta (EEC, Euratom, ECSC) broj 259/68².

Član 3.

Pokretanje operativnih aktivnosti

1. Operativna aktivnost po ovom Sporazumu pokreće se pisanom odlukom izvršnog direktora Agencije („izvršni direktor“) na pisani zahtjev nadležnih organa Crne Gore. Takav zahtjev sadrži opis situacije, moguće ciljeve i predviđene potrebe, te potrebne profile osoblja, uključujući osoblje koje ima izvršna ovlašćenja.
2. Ako smatra da bi zatražena operativna aktivnost vjerovatno uključivala ili dovela do ozbiljnih i/ili učestalih kršenja osnovnih prava ili obveza međunarodne zaštite, izvršni direktor Agencije ne pokreće operativnu aktivnost.
3. Ukoliko, po prijemu zahtjeva iz stava 1 izvršni direktor Agencije smatra da su potrebne dodatne informacije kako bi odlučio hoće li pokrenuti operativnu aktivnost, može zatražiti dodatne informacije ili ovlastiti stručnjake Agencije da otputuju u Crnu Goru i procijene ondašnje stanje. Crna Gora omogućava takvo putovanje.
4. Izvršni direktor odlučuje da neće pokrenuti operativnu aktivnost ako smatra da postoji opravdani razlog za njezu suspenziju ili prekid u skladu sa članom 18.

² OJ EU L 56, 4.3.1968, p. 1.

Član 4.

Operativni plan

1. Agencija i Crna Gora dogovaraju operativni plan za svaku operativnu aktivnost u skladu s članovima 38. i 74. Uredbe (EU) 2019/1896. Operativni plan obvezujući je za Agenciju, Crnu Goru i države članice učesnice.
2. U operativnom planu detaljno se utvrđuju organizacioni i proceduralni aspekti operativne aktivnosti, uključujući:
 - (a) opis situacije, uz način djelovanja i ciljeve raspoređivanja, uključujući operativni cilj;
 - (b) procjenu očekivanog trajanja operativne aktivnosti potrebnog za postizanje njenih ciljeva;
 - (c) operativno područje;
 - (d) opis zadataka, uključujući one koje zahtijevaju izvršna ovlaštenja, odgovornosti, uključujući one u vezi s poštovanjem osnovnih prava i zahtjeva u vezi sa zaštitom podataka, te posebna uputstva za timove, uključujući ona o dozvoljenom uvidu u baze podataka i dozvoljenom službenom oružju, municiji i opremi u Crnoj Gori;
 - (e) sastav tima za upravljanje granicama i raspoređivanje drugog relevantnog osoblja/prisustvo drugih članova statutarnog osoblja Agencije, uključujući posmatrača osnovnih prava;
 - (f) odredbe o zapovijedanju i nadzoru, uključujući imena i činove službenika graničnog nadzora ili drugog relevantnog osoblja Crne Gore koje je nadležno za saradnju sa članovima tima i Agencijom, posebno imena i činove onih službenika graničnog nadzora ili drugog relevantnog osoblja koje komanduje za vrijeme raspoređivanja, kao i položaj članova tima u lancu komandovanja;
 - (g) tehničku opremu koja se raspoređuje tokom operativne aktivnosti, uključujući posebne zahtjeve kao što su uslovi za upotrebu, traženo osoblje, prevoz i druga logistika, kao i finansijske odredbe;
 - (h) detaljne odredbe o hitnom izvještavanju o incidentima od strane Agencije upravnom odboru i relevantnim organima država članica učesnica i Crne Gore o bilo kakvom incidentu na koji se naiđe u toku operativne aktivnosti sprovedene u skladu sa ovim sporazumom;
 - (i) plan izvještavanja i evaluacije koji sadrži mjerila za izvještaj o evaluaciji, između ostalog u vezi sa zaštitom osnovnih prava, i konačni datum za podnošenje završnog izvještaja o evaluaciji;

- (j) u pogledu operacija na moru, posebne informacije o primjeni relevantne nadležnosti i primjenjivog prava u operativnoj oblasti, uključujući upućivanja na nacionalno i međunarodno pravo i pravo Unije o presretanju, spašavanju na moru i iskrcavanju;
 - (k) uslove saradnje s organima, kancelarijama i drugim agencijama Unije osim Agencije, ostalim trećim zemljama ili međunarodnim organizacijama;
 - (l) opšta uputstva o tome kako obezbijediti zaštitu osnovnih prava za vrijeme operativne aktivnosti, uključujući zaštitu ličnih podataka i obaveze koje proizlaze iz primjenjivih međunarodnih instrumenata o ljudskim pravima;
 - (m) postupke kojima se lica kojima je potrebna međunarodna zaštita, žrtve trgovine ljudima, maloljetnici bez pratnje i druga lica u ranjivom položaju upućuju nadležnim državnim organima koja im mogu pružiti prikladnu pomoć;
 - (n) procedure za uspostavljanje mehanizma za primanje i prosljeđivanje pritužbi Agenciji i Crnoj Gori (uključujući one koje se podnesu u skladu sa članom 8 stav 5 ovog člana) protiv bilo kojeg lica koje učestvuje u operativnoj aktivnosti, uključujući službenike graničnog nadzora ili drugo relevantno osoblje Crne Gore i članove timova, u vezi sa navodnim kršenjima osnovnih prava u okviru njihovog učešća u operativnoj aktivnosti Agencije;
 - (o) logističku organizaciju, uključujući informacije o uslovima rada i okruženju područja na kojima se odvija operativna aktivnost;
 - (p) odredbe koje se odnose na područnu kancelariju, kako je uspostavljena u skladu s članom 6.
4. Operativni plan i sve njegove izmjene i dopune ili adaptacije podliježu saglasnosti Agencije, Crne Gore i svih država članica koje su susjedne Crnoj Gori, nakon konsultacija sa državama članicama učesnicama.
 5. Razmjena informacija i operativna saradnja za potrebe EUROSUR-a odvija se u skladu s pravilima za uspostavljanje i razmjenu specifičnih slika stanja koje se utvrđuju u operativnom planu za predmetnu operativnu aktivnost.
 6. Evaluaciju operativne aktivnosti u skladu sa stavom 2 tačkom (i) ovog člana zajedno sprovode Crna Gora i Agencija.
 7. Uslovi saradnje sa organima, kancelarijama i agencijama Unije u skladu sa stavom 3 tačkom (k) ovog člana sprovode se u skladu s njihovim odgovarajućim mandatima i uz raspoložive resurse.

Član 5

Izveštavanje o incidentima

Agencija i [*relevantni organ treće zemlje*] imaju mehanizam za izveštavanje o incidentima kako bi se omogućilo pravodobno izveštavanje o svakom incidentu koji nastane za vrijeme operativne aktivnosti sprovedene prema ovom Sporazumu.

Agencija i Crna Gora međusobno pomažu u sprovođenju svih neophodnih istraga incidenta prijavljenog putem tog mehanizma, na primjer u identifikaciji svjedoka i prikupljanju i iznošenju dokaza, uključujući zahtjeve za dobijanje i, prema potrebi, predaju predmeta povezanih sa prijavljenim incidentom. Predaja takvih predmeta može biti uslovljena njihovim vraćanjem u rokovima koje odredi nadležni organ koji ih dostavlja.

Član 6.

Područne kancelarije

1. Agencija može uspostaviti područne kancelarije na teritoriji Crne Gore kako bi se olakšala i poboljšala koordinacija operativnih aktivnosti i obezbijedilo efikasno upravljanje ljudskim i tehničkim resursima Agencije. Lokaciju područne kancelarije utvrđuje Agencija.
2. Područne kancelarije uspostavljaju se u skladu s operativnim potrebama i ostaju operativne onoliko vremena koliko je potrebno Agenciji da izvršava operativne aktivnosti u Crnoj Gori i susjednom regionu. Uz saglasnost Crne Gore, Agencija može produžiti taj vremenski period.
3. Svakom područnom kancelarijom rukovodi predstavnik Agencije, kojeg izvršni direktor imenuje za šefa područne kancelarije, koji nadzire cjelokupni rad kancelarije.
4. Područne kancelarije prema potrebi izvršavaju sljedeće zadatke:
 - (a) pružaju operativnu i logističku podršku i obezbjeđuju koordinaciju aktivnosti Agencije u predmetnim operativnim područjima;
 - (b) pružaju operativnu podršku Crnoj Gori u predmetnim operativnim područjima;
 - (c) prate aktivnosti timova i podnose redovne izvještaje sjedištu Agencije;
 - (d) saraduju sa Crnom Gorom po svim pitanjima povezanim sa praktičnom realizacijom operativnih aktivnosti koje Agencija organizuje u Crnoj Gori, uključujući sva dodatna pitanja koja su mogla nastati za vrijeme tih aktivnosti;

- (e) podržavaju koordinatora u njegovoj saradnji sa Crnom Gorom po svim pitanjima povezanim sa njenim doprinosom operativnim aktivnostima koje organizuje Agencija i, po potrebi, povezuju se sa sjedištem Agencije;
 - (f) podržavaju koordinatora i posmatrače osnovnih prava kojima je dodijeljeno praćenje operativne aktivnosti u olakšavanju, po potrebi, koordinacije i komunikacije između timova Agencije i relevantnih organa Crne Gore, i svih relevantnih zadataka;
 - (g) organizuju logističku podršku u vezi sa raspoređivanjem članova timova i raspoređivanjem i upotrebom tehničke opreme;
 - (h) pružaju svu ostalu logističku podršku u operativnom području za koje je nadležna predmetna područna kancelarija, u cilju omogućavanja nesmetanog sprovođenja operativnih aktivnosti koje organizuje Agencija;
 - (i) obezbjeđuju efikasno upravljanje vlastitom opremom Agencije u područjima obuhvaćenim njenim aktivnostima, uključujući moguću registraciju te opreme i njeno dugoročno održavanje kao i svu potrebnu logističku podršku;
 - (j) pružaju podršku ostalom osoblju i/ili aktivnostima Agencije u Crnoj Gori u skladu sa dogovorom između Agencije i Crne Gore.
5. Agencija i Crna Gora obezbjeđuju najbolje moguće uslove za ispunjavanje zadataka dodijeljenih područnoj kancelariji.
6. Crna Gora pruža pomoć Agenciji u obezbjeđivanju operativnih kapaciteta područnoj kancelariji.

Član 7.

Koordinator

1. Ne dovodeći u pitanje ulogu područnih kancelarija kako je opisano u članu 6, izvršni direktor imenuje jednog ili više stručnjaka iz svog statutarnog osoblja koji se raspoređuju kao koordinatori za svaku operativnu aktivnost. Izvršni direktor obavještava Crnu Goru o takvom imenovanju.
2. Uloga koordinatora je da:
 - (a) djeluje kao veza između Agencije, Crne Gore i članova timova te u ime Agencije pruža pomoć u vezi sa svim pitanjima koja se odnose na uslove raspoređivanja u timove;
 - (b) prati pravilnu implementaciju operativnog plana, uključujući, u saradnji sa posmatračem(ima) za osnovna prava, i o tome izvještava izvršnog direktora;
 - (c) djeluje u ime Agencije u svim aspektima raspoređivanja timova i izvještava Agenciju o svim tim aspektima; i

(d) podstiče saradnju i koordinaciju između Crne Gore i država članica učesnica.

3. U okviru operativnih aktivnosti izvršni direktor može ovlastiti koordinatora za pružanje pomoći u rješavanju svih nesuglasica povezanih sa sprovođenjem operativnog plana i raspoređivanjem timova.
4. Crna Gora članovima timova izdaje samo ona uputstva koja su u skladu s operativnim planom. Ako koordinator smatra da uputstva izdata članovima timova nisu u skladu s operativnim planom ili primjenjivim pravnim obavezama, odmah o tome obavještava službenike Crne Gore koji obavljaju koordinacionu ulogu i izvršnog direktora. Izvršni direktor može preduzeti odgovarajuće mjere, uključujući suspenziju ili prekid operativne aktivnosti, u skladu sa članom 18 ovog Sporazuma.

Član 8.

Osnovna prava

1. Pri izvršavanju svojih obveza prema ovom Sporazumu, strane se obvezuju da će djelovati u skladu sa svim primjenjivim pravnim instrumentima u oblasti ljudskih prava, uključujući Konvenciju Savjeta Evrope iz 1950. za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Konvenciju Ujedinjenih nacija o statusu izbjeglica iz 1951. i Protokol iz 1967. godine, Međunarodnu konvenciju Ujedinjenih nacija o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije iz 1965. godine, 1966. Međunarodni pakt Ujedinjenih nacija o građanskim i političkim pravima, Konvenciju Ujedinjenih nacija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena iz 1979., Konvenciju Ujedinjenih nacija protiv torture i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka iz 1989. godine, Konvenciju Ujedinjenih nacija iz 1989. prava djeteta i Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom iz 2006. i Povelju o osnovnim pravima Evropske unije.
2. Pri obavljanju svojih zadataka i izvršavanju svojih ovlašćenja članovi timova u potpunosti poštuju osnovna prava, uključujući pristup procedurama azila i ljudsko dostojanstvo, a posebnu pažnju posvećuju ranjivim osobama. Sve mjere koje preduzmu pri obavljanju svojih zadataka i izvršavanju svojih ovlašćenja moraju biti proporcionalne ciljevima koji se tim mjerama nastoje ostvariti. Prilikom obavljanja svojih zadataka i izvršavanja svojih ovlašćenja, ne smiju diskriminirati osobe ni po jednoj osnovi, kao što su pol, rasa, boja kože, etničko ili socijalno porijeklo, genetske karakteristike, jezik, religija ili uvjerenje, političko ili bilo kakvo drugo mišljenje, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje, invaliditet, starost ili polna orijentacija u skladu sa članom 21 Povelje.

Pri obavljanju svojih zadataka i/ili izvršavanju svojih ovlašćenja, članovi tima mogu preduzeti mjere kojima se zadire u osnovna prava i slobode samo ako je to neophodno i proporcionalno ciljevima koji se tim mjerama nastoje ostvariti i te mjere moraju poštovati

suštinu tih osnovnih prava i sloboda u skladu sa primjenjivim međunarodnim pravom, pravom Unije i nacionalnim pravom.

Ta odredba primjenjuje se *mutatis mutandis* na svo osoblje državnih organa Crne Gore koje učestvuje u operativnoj aktivnosti.

3. Službenik Agencije za osnovna prava prati usklađenost svake operativne aktivnosti sa primjenjivim standardima osnovnih prava. Službenik za osnovna prava ili njegov zamjenik može obavljati terenske posjete trećoj zemlji; osim toga, izdaje mišljenja o operativnim planovima i obavještava izvršnog direktora o mogućim kršenjima osnovnih prava povezanim sa operativnom aktivnosti. Crna Gora, na zahtjev, podržava napore službenika za osnovna prava u praćenju.
4. Agencija i Crna Gora se slažu da će savjetodavnom forumu obezbijediti blagovremen i efikasan pristup svim informacijama koje se odnose na poštovanje osnovnih prava u vezi sa svakom operativnom aktivnošću sprovedenom na osnovu ovog Sporazuma, između ostalog putem terenskih posjeta operativnom području.
5. Agenciji i Crnoj Gori je na raspolaganju mehanizam za podnošenje pritužbi radi rješavanja navoda o kršenjima osnovnih prava koje je za vrijeme operativne aktivnosti sprovedene na osnovu ovog Sporazuma počinilo njihovo osoblje u izvršavanju svojih službenih dužnosti.

Član 9.

Posmatrači osnovnih prava

1. Službenik Agencije za osnovna prava dodjeljuje barem jednog posmatrača za osnovna prava svakoj operativnoj aktivnosti kako bi, između ostalog, pomogao koordinatoru i savjetovao ga.
2. Posmatrač osnovnih prava prati poštovanje osnovnih prava i pruža savjete i pomoć u pogledu osnovnih prava pri pripremi, sprovođenju i evaluaciji relevantne operativne aktivnosti. To, posebno, uključuje:
 - (a) praćenje pripreme operativnih planova i izvještavanje službenika za osnovna prava kako bi on obavio svoje zadatke, kako je predviđeno Uredbom (EU) 2019/1896;
 - (b) vršenje posjeta mjestima, uključujući dugoročne posjete, na kojima se odvijaju operativne aktivnosti;
 - (c) saradnju i povezivanje sa koordinatorom i pružanje savjeta i pomoći njemu ili njoj;
 - (d) obavještavanje koordinatora i izvještavanje službenika za osnovna prava o svim pitanjima koja se odnose na moguća kršenja osnovnih prava u vezi sa operativnom aktivnošću; i
 - (e) doprinos evaluaciji operativne aktivnosti iz člana 4. stav 3. tačke (i).
3. Posmatrači za osnovna prava imaju pristup svim područjima na kojima se obavlja operativna aktivnost i svim dokumentima relevantnim za sprovođenje te aktivnosti.

4. Dok se nalaze na operativnom području, posmatrači za osnovna prava nose oznake koje jasno omogućavaju njihovu identifikaciju kao posmatrača za osnovna prava.

Član 10.

Članovi tima

1. Članovi tima ovlašćeni su da obavljaju zadatke opisane u operativnom planu.
2. Pri obavljanju svojih zadataka i izvršavanju svojih ovlašćenja, članovi tima pridržavaju se zakona i drugih propisa Crne Gore i primjenjivog prava Unije i međunarodnog prava.
3. Članovi tima mogu obavljati zadatke i izvršavati ovlašćenja na teritoriji Crne Gore samo na osnovu instrukcija i u prisustvu organa za upravljanje granicama Crne Gore. Crna Gora može ovlastiti članove tima za obavljanje posebnih zadataka i izvršavanje posebnih ovlašćenja na svojoj teritoriji u odsustvu organa za upravljanje granicom, uz saglasnost Agencije ili matične države članice, po potrebi.
4. Članovi tima koji su statutarno osoblje Agencije pri obavljanju svojih zadataka i izvršavanju svojih ovlašćenja nose uniformu stalnog korpusa evropske granične i obalske straže, osim ako je drugačije navedeno u operativnom planu.

Članovi tima koji nisu statutarno osoblje, pri obavljanju svojih zadataka i izvršavanju svojih ovlašćenja nose nacionalnu uniformu, osim ako je drugačije navedeno u operativnom planu.

Dok su na dužnosti, članovi tima na uniformama nose i vidljivu oznaku za ličnu identifikaciju i plavu vrpču na rukavu s oznakama Evropske unije i Agencije.

5. Crna Gora ovlašćuje relevantne članove tima za obavljanje zadataka za vrijeme operativne aktivnosti za koje je potrebna upotreba sile, uključujući nošenje i upotrebu službenog oružja, municije i druge opreme, u skladu sa relevantnim odredbama operativnog plana.
 - Članovi tima koji su statutarno osoblje, mogu nositi i koristiti službeno oružje, municiju i druga sredstva prinude uz saglasnost Agencije.
 - Članovi tima koji nisu statutarno osoblje, mogu nositi i koristiti službeno oružje, municiju i druga sredstva prinude uz saglasnost relevantne matične države članice.
6. Upotreba sile, uključujući nošenje i upotrebu službenog oružja, municije i druge opreme, vrši se u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom Crne Gore i u prisustvu organa za upravljanje granicama Crne Gore. Crna Gora može ovlastiti članove tima za upotrebu sile u odsustvu organa za upravljanje granicama Crne Gore.
 - Za članove tima koji su statutarno osoblje, takvo odobrenje za upotrebu sile u odsustvu organa za upravljanje granicama Crne Gore, podliježe saglasnosti Agencije.

- Za članove tima koji nisu statutarno osoblje Agencije, takvo odobrenje za upotrebu sile u odsustvu organa za upravljanje granicama Crne Gore podliježe saglasnosti relevantne matične države članice.

Svaka upotreba sile članova tima mora biti nužna i proporcionalna i u potpunosti u skladu sa primjenjivim pravom Unije, međunarodnim i nacionalnim pravom, uključujući, posebno, zahtjeve utvrđene u Prilogu V Uredbe (EU) 2019/1896.

7. Agencija prije raspoređivanja članova tima, obavještava Crnu Goru o službenom oružju, municiji i drugoj opremi koju članovi tima mogu nositi, na osnovu stava 5 ovog člana. Crna Gora može zabraniti nošenje određenog službenog oružja, municije i druge opreme pod uslovom da njen zakon primjenjuje istu zabranu na vlastite organe upravljanja granicom. Crna Gora, prije raspoređivanja članova tima, obavještava Agenciju o dozvoljenom službenom oružju, municiji i opremi kao i o uslovima za njihovu upotrebu. Agencija te informacije stavlja na raspolaganje državama članicama.

Crna Gora preduzima potrebne mjere za izdavanje svih potrebnih dozvola za oružje i olakšavanje uvoza, izvoza, prevoza i skladištenja oružja, municije i druge opreme na raspolaganju članovima tima, na zahtjev Agencije.

8. Službeno oružje, municija i oprema mogu se upotrijebiti u skladu sa nacionalnim pravom Crne Gore, poštujući relevantna načela međunarodnog prava i prava Unije, u slučaju legitimne samoobrane i legitimne odbrane članova timova ili drugih lica.
9. Crna Gora može članovima tima omogućiti uvid u svoje nacionalne baze podataka ako je to potrebno za ispunjenje operativnih ciljeva utvrđenih u operativnom planu. Crna Gora vodi računa o tome da na efikasan i djelotvoran način omogući pristup tim bazama podataka.

Crna Gora, prije raspoređivanja članova tima, obavještava Agenciju o nacionalnim bazama podataka koje se mogu provjeravati.

Članovi tima imaju uvid samo u one podatke koji su potrebni za obavljanje njihovih zadataka i izvršavanje njihovih ovlašćenja. Pristup bazama podataka omogućava se u skladu s nacionalnim zakonodavstvom Crne Gore o zaštiti podataka i ovim Sporazumom.

10. Za sprovođenje operativnih aktivnosti, Crna gora raspoređuje službenike [*nacionalnih organa treće zemlje nadležnih za nadzor državne granice*] koji mogu i žele da komuniciraju na engleskom jeziku, kako bi obavljali koordinacionu ulogu u ime Crne Gore.

Član 11.

Privilegije i imuniteti vlasništva, sredstava, imovine i operacija Agencije

1. Sve prostorije i objekti Agencije u Crnoj Gori su nepovredivi. Izuzeti su od pretresa, rekvizicije, konfiskacije ili eksproprijacije.
2. Vlasništvo i imovina Agencije, uključujući prevozna sredstva, sredstva za komunikaciju, arhive, svu prepisku, dokumenta, lične isprave i finansijsku imovinu, nepovredivi su.
3. Imovina Agencije uključuje imovinu u vlasništvu, suvlasništvu, zakupu ili najmu države članice i ponuđenu Agenciji. Nakon useljenja predstavnika nadležnih nacionalnih organa, ona se tretira kao imovina u državnoj službi i odobrava se u tu svrhu.
4. U odnosu na Agenciju ne mogu se preduzeti nikakve mjere izvršenja. Vlasništvo i imovina Agencije ne podliježu nikakvoj administrativnoj ili zakonskoj mjeri ograničavanja. Vlasništvo Agencije ne može se zaplijeniti radi izvršenja presude, odluke ili naloga.
5. Crna gora dopušta unošenje i odnošenje predmeta i opreme koje je Agencija rasporedila u Crnu Goru u operativne svrhe.
6. Agencija je oslobođena svih dažbina (uključujući carinu) i poreza, kao i svih zabrana i ograničenja na uvoz i izvoz predmeta namijenjenih njenoj službenoj upotrebi.

Član 12

Privilegije i imuniteti članova tima

1. Članovi tima ne mogu biti podvrgnuti nikakvom obliku hapšenja ili pritvora u Crnoj Gori ili od strane organa Crne Gore.
2. Članovi tima ne mogu biti podvrgnuti nikakvom obliku istrage ili sudskog postupka u Crnoj Gori ili od strane organa Crne Gore, osim u okolnostima iz stavova 3 i 4 ovog člana.
3. Članovi tima uživaju imunitet od krivične jurisdikcije u Crnoj Gori pod svim okolnostima.
Imunitet od krivične jurisdikcije u Crnoj Gori članova tima koji su članovi statutarnog osoblja Agencije može ukinuti izvršni direktor Agencije.
Imunitet od krivične jurisdikcije u Crnoj Gori članova tima koji nisu članovi statutarnog osoblja Agencije mogu ukinuti nadležni organi matične države članice određenog člana.
Takvo ukidanje imuniteta mora biti izričito i u pisanom obliku.
4. Članovi tima uživaju imunitet od građanske i upravne jurisdikcije Crne Gore u odnosu na sva djela koja počine pri obavljanju svojih službenih dužnosti.

Ako se protiv člana tima pokrene bilo kakav parnični ili upravni postupak pred bilo kojim sudom Crne Gore, nadležni organi Crne Gore o tome, bez odlaganja, obavještavaju izvršnog direktora Agencije.

Prije pokretanja takvog postupka pred sudom, izvršni direktor Agencije potvrđuje sudu jesu li članovi tima predmetno djelo počinili pri vršenju svojih službenih dužnosti. Ako je djelo počinjeno pri vršenju službenih dužnosti, postupak se ne pokreće. Ako djelo nije počinjeno pri vršenju službenih dužnosti, postupak se može nastaviti. Potvrda izvršnog direktora Agencije obvezujuća je za sudstvo Crne Gore, koje je ne može osporavati.

Ako članovi tima pokrenu postupak, ne mogu se pozvati na imunitet od nadležnosti u pogledu bilo kakve protivtužbe direktno povezane s glavnom tužbom.

5. Prostorije, uključujući stambene prostorije, prevozna sredstva, sredstva komunikacije i imovina, uključujući svu prepisku, dokumenta, lične isprave i imovinu članova tima, su nepovredivi, osim u slučaju mjera izvršenja koje su dopuštene u skladu sa stavom 9 ovog člana.
6. Crna Gora odgovorna je za svu štetu koju članovi tima prouzrokuju trećim stranama pri vršenju svojih službenih funkcija.
7. Ako je takva šteta prouzrokovana krajnjom nepažnjom ili namjernim nedoličnim ponašanjem ili nije izazvana pri vršenju službenih dužnosti člana tima koji je član statutarnog osoblja, Crna Gora može zatražiti, preko izvršnog direktora, da štetu nadoknadi Agencija.

Ako je takva šteta izazvana krajnjom nepažnjom ili namjernim nedoličnim ponašanjem ili nije izazvana pri vršenju službenih dužnosti člana tima koji nije član statutarnog osoblja Agencije, Crna Gora može zatražiti, preko izvršnog direktora, da štetu nadoknadi dotična matična država članica.
8. Članovi tima nisu dužni da svjedoče u sudskim postupcima u Crnoj Gori.
9. U odnosu na članove tima ne smiju se preduzimati nikakve mjere izvršenja, osim ako su protiv njih pokrenuti parnični postupci koji nisu povezani sa službenim funkcijama. Imovina članova tima za koju izvršni direktor Agencije potvrdi da je potrebna za vršenje njihovih službenih dužnosti ne može se zaplijeniti radi izvršenja presude, odluke ili naloga. Članovi tima u parničnim postupcima ne podliježu nikakvim ograničenjima u pogledu njihove lične slobode, kao ni drugim mjerama ograničavanja.
10. Kad je riječ o uslugama pruženima Agenciji, na članove tima ne primjenjuju se odredbe o socijalnom osiguranju koje u Crnoj Gori mogu biti na snazi.

11. Plata i prihodi koje članovima tima za rad u Crnoj Gori isplaćuju Agencija i/ili matične države članice, kao i svi prihodi koje članovi tima primaju izvan Crne Gore, ne oporezuju se ni u kojem obliku u Crnoj Gori.
12. Crna Gora dopušta unos predmeta za ličnu upotrebu članovima tima i odobrava izuzeće od svih carina, poreza i povezanih naknada, osim naknada za skladištenje, prevoz i slične usluge u vezi s takvim predmetima. Crna gora dopušta i izvoz takvih predmeta.
13. Lični prtljag članova tima izuzet je od pregleda sve dok ne postoje ozbiljni razlozi za pretpostavku da sadrže predmete koji nisu namijenjeni njihovoj ličnoj upotrebi ili predmete čiji je uvoz ili izvoz zabranjen zakonom ili predmete koji podliježu propisima Crne Gore o karantinu. Pregled takvog ličnog prtljaga obavlja se isključivo u prisustvu dotičnih članova tima ili ovlaštenog predstavnika Agencije.
14. Agencija i Crna Gora imenuju kontakt tačke koje su dostupne u svakom trenutku i koje su odgovorne za razmjenu informacija i trenutna djelovanja koja treba preduzeti ako djelo koje počinu član tima može predstavljati povredu krivičnog zakona, kao i za razmjenu informacija i operativne aktivnosti u vezi sa svim parničnim i upravnim postupcima protiv člana tima.

Dok nadležni organi matične države članice ne preduzmu mjere, Agencija i Crna Gora pomažu jedna drugoj u sprovođenju svih potrebnih istraga svakog navodnog krivičnog djela u pogledu kojeg Agencija ili Crna Gora ili obje imaju interes, u identifikaciji svjedoka i u prikupljanju i iznošenju dokaza, uključujući zahtjev za dobijanje i, prema potrebi, predaju predmeta povezanih sa navodnim kaznenim djelom. Predaja takvih predmeta može podlijegati njihovom vraćanju pod uslovima koje utvrdi nadležni organ koji ih dostavlja.

Član 13

Povrijeđeni ili preminuli članovi tima

1. Ne dovodeći u pitanje član 12, izvršni direktor ima pravo da preuzme odgovornost za repatrijaciju povrijeđenih ili preminulih članova tima i njihove lične imovine i da u tu svrhu preduzme odgovarajuće mjere.
2. Obdukcija se obavlja na preminulom članu tima samo uz izričitu dozvolu dotične matične države članice i u prisustvu predstavnika Agencije ili dotične matične države članice.
3. Crna Gora i Agencija saraduju u najvećoj mogućoj mjeri kako bi omogućile brzu repatrijaciju povrijeđenih ili preminulih članova tima.

Član 14

Dokument o akreditaciji

1. Agencija svakom članu tima izdaje ispravu na crnogorskom i engleskom jeziku radi njegove identifikacije pred nacionalnim organima Crne Gore i kao dokaz da nosilac ima pravo da obavlja zadatke i izvršava ovlaštenja iz člana 10 ovog Sporazuma i operativnog plana („akreditacija”).
2. Akreditacija uključuje sljedeće informacije o članu osoblja: ime i državljanstvo, čin ili naziv radnog mjesta, noviju digitalnu fotografiju i zadatke koje je ovlašten da obavlja za vrijeme raspoređivanja.
3. Za potrebe identifikacije pred nacionalnim organima Crne Gore, članovi tima dužni su u svakom trenutku imati kod sebe akreditaciju.
4. Crna Gora priznaje da se akreditacijom, zajedno s važećom putnom ispravom, članu tima odobrava ulazak u Crnu Goru i boravak u njoj bez potrebe za vizom, prethodnim odobrenjem ili bilo kojom drugom ispravom do dana njenog isteka.
5. Akreditacija se vraća Agenciji po završetku raspoređivanja. Nadležni organi Crne Gore obavještavaju se o tome.

Član 15

Primjena na osoblje Agencije koje nije raspoređeno kao članovi tima

Članovi 12, 13 i 14 primjenjuju se *mutatis mutandis* na svo osoblje Agencije raspoređeno u Crnu Goru koje nije raspoređeno kao članovi tima, uključujući posmatrače za osnovna prava i statutarno osoblje Agencije raspoređeno u područne kancelarije.

Član 16

Zaštita ličnih podataka

1. Lični podaci smiju se saopštavati samo ako je to neophodno za sprovođenje ovog Sporazuma od strane nadležnih organa Crne Gore ili Agencije. Obrada ličnih podataka od strane organa u određenom slučaju, uključujući prenos tih ličnih podataka drugoj strani, podliježe pravilima o zaštiti ličnih podataka koji se primjenjuju na taj organ. Strane obezbjeđuju sljedeće minimalne zaštitne mjere kao predušlov za svaki prenos podataka:

- (a) lični podaci moraju biti zakonito, pošteno i transparentno obrađivani u odnosu na lice čiji se podaci obrađuju;
- (b) lični podaci moraju se prikupljati za navedene, izričite i legitimne svrhe sprovođenja ovog Sporazuma, a da ih ni organ koji ih je poslalo ni organ koji ih je primilo ne smiju dodatno obrađivati na način koji nije u skladu s tom svrhom;
- (c) lični podaci moraju biti adekvatni, relevantni i ograničeni na ono što je nužno u odnosu na svrhe radi kojih se prikupljaju ili u koje se dalje obrađuju; posebno, lični podaci koji se dostavljaju u skladu sa primjenjivim zakonom organa koji je poslao podatke mogu se odnositi samo na sljedeće:

- ime;
- prezime;
- datum rođenja;
- državljanstvo;
- rang;
- stranicu pasoša sa ličnim podacima;
- akreditaciju;
- fotografiju lične karte/pasoša/akreditacije
- elektronsku poštu;
- broj mobilnog telefona;
- podatke o oružju;
- trajanje raspoređivanja;
- lokaciju raspoređivanja;
- identifikacione brojeve vazduhoplova ili plovila;
- datum dolaska;
- dolazni aerodrom/granični prelaz;
- broj dolaznog leta;
- datum odlaska;
- polazni aerodrom/granični prelaz;
- broj odlaznog leta;
- matična država članica/treća zemlja;
- ovlašćenja za raspoređivanje;
- zadatke/operativni profil;
- prevozna sredstva;
- rutu;

članova tima, osoblja Agenvije, relevantnih posmatrača ili članova programa razmjene osoblja.

- (d) lični podaci moraju biti tačni i, prema potrebi, ažurirani;

- (e) lični podaci moraju se čuvati u obliku koji omogućava identifikaciju lica čiji se podaci obrađuju, samo onoliko dugo koliko je potrebno u svrhe radi kojih su lični podaci prikupljeni ili radi kojih se dalje obrađuju;
 - (f) lični podaci moraju se obrađivati na način kojim se obezbeđuje odgovarajuća bezbjednost ličnih podataka, uzimajući u obzir posebne rizike obrade, uključujući zaštitu od neovlašćene ili nezakonite obrade, kao i od slučajnog gubitka, uništenja ili oštećenja, primjenom odgovarajućih tehničkih ili organizacionih mjera („povreda podataka”); strana koja je primila podatke preduzima odgovarajuće mjere za rješavanje svake povrede podataka i obavještava stranu koja je poslala podatke o takvoj povredi bez nepotrebnog odlaganja i unutar 72 sata;
 - (g) i organ koji je poslao podatke i organ koji ih je primio dužni su da preduzmu sve potrebne mjere da bez odlaganja osiguraju ispravljanje ili brisanje, prema potrebi, ličnih podataka ako obrada podataka nije u skladu sa odredbama ovog člana, a posebno ako ti podaci nisu primjereni, relevantni ili tačni ili ako su pretjerani u odnosu na svrhu obrade. To uključuje obavještenje druge strane o svakom ispravljanju ili brisanju;
 - (h) organ koji je primio podatke dužan je da, na zahtjev, obavijesti organ koji je poslao podatke o načinu upotrebe dostavljenih podataka;
 - (i) lični podaci smiju se prenositi isključivo sljedećim nadležnim organima:
 - [*Spisak organa i obim njihovih nadležnosti*]
- Za dalji prenos podataka drugim organima potrebno je prethodno odobrenje organa koji je podatke poslao;
- (j) organi koji šalju podatke i organi koji primaju podatke dužni su da vode pisanu evidenciju o davanju i primanju ličnih podataka;
 - (k) uspostavlja se nezavisan nadzor kako bi se pratila usklađenost sa zaštitom podataka, između ostalog, kako bi se izvršila inspekcija takve evidencije; lica čiji se podaci obrađuju imaju pravo da podnesu pritužbe nadzornom organu i da dobiju odgovor bez nepotrebnog odlaganja;
 - (l) lica čiji se podaci obrađuju imaju pravo da dobiju informacije o obradi njihovih ličnih podataka, da pristupe tim podacima i da isprave ili izbrišu netačne ili nezakonito obrađene podatke, podložno neophodnim i proporcionalnim ograničenjima zbog važnih razloga od javnog interesa;
 - (m) lica čiji se podaci obrađuju imaju pravo na efikasnu administrativnu i sudsku zaštitu za kršenje gore navedenih zaštitnih mjera.

2. Svaka strana će sprovoditi periodične revizije svojih politika i procedura kojima se sprovodi ovaj član. Na zahtjev druge strane, strana koja je primila zahtjev će revidirati svoje politike i procedure obrade ličnih podataka kako bi utvrdila i potvrdila da se zaštitne mjere iz ovog člana efikasno primjenjuju. Rezultati revizije biće saopšteni strani koja je zatražila reviziju, u razumnom roku.
3. Mjere za zaštitu podataka prema ovom Sporazumu podliježu nadzoru Evropskog supevizora za zaštitu podataka i [*nezavisnog javnog organa ili drugog nadležnog nadzornog organa u trećoj zemlji*].
4. Strane će saradivati sa Evropskim supervizorom za zaštitu podataka kao nadzornim organom Agencije.
5. Po završetku svake operativne aktivnosti, strane sastavljaju zajednički izvještaj o primjeni ovog člana. Taj izvještaj se dostavlja službeniku Agencije za osnovna prava i službeniku za zaštitu podataka, kao i [*relevantnom organu treće zemlje*].
6. Agencija i Crna Gora će utvrditi detaljna pravila o komunikaciji i obradi ličnih podataka za potrebe operativnih aktivnosti po ovom sporazumu u posebnim odredbama relevantnih operativnih planova. Ove odredbe će biti u skladu sa relevantnim zahtjevima prava Evropske unije i prava Crne Gore. Oni će opisati, između ostalog, namjeravanu svrhu komunikacije, kontrolora(e) i sve uloge i odgovornosti, kategorije podataka koje se saopštavaju, specifične periode čuvanja podataka i sve minimalne mjere zaštite. U interesu transparentnosti i predvidivosti, te odredbe će biti javno dostupne u skladu sa relevantnim uputstvima Evropskog odbora za zaštitu podataka.

Član 17.

Razmjena povjerljivih i osjetljivih nepovjerljivih podataka

1. Svaka razmjena, dijeljenje ili širenje povjerljivih podataka u okviru ovog Sporazuma obuhvaćeno je zasebnim administrativnim sporazumom sklopljenim između Agencije i nadležnih organa Crne Gore koji podliježe prethodnom odobrenju Evropske komisije.
2. Za svaku razmjenu osjetljivih nepovjerljivih podataka u okviru ovog Sporazuma važi sljedeće:
 - (a) njome upravlja Agencija u skladu sa članom 9 stav 5 Odluke Komisije (EU, Euratom) 2015/443³;
 - (b) strana koja je primila podatke obezbjeđuje njihovu zaštitu na nivou koji je u skladu sa nivoom zaštite mjera koje je strana koja je poslala podatke primijenila na te podatke u smislu povjerljivosti, integriteta i dostupnosti;

³ Odluka Komisije (EU, Euratom) 2015/443 od 13. marta 2015. o bezbjednosti u Komisiji (SL L 72, 17.3.2015., str. 41.).

- (c) sprovodi se putem sistema za razmjenu informacija koji ispunjava kriterijume dostupnosti, povjerljivosti i integriteta za osjetljive nepovjerljive podatke, kao što je komunikaciona mreža iz člana 14 Uredbe.
3. Strane će se pridržavati prava intelektualne svojine povezanih sa svim podacima koji se obrade u okviru ovog Sporazuma.

Član 18.

Odluka o suspenziji, prekidu i/ili opozivanju finansiranja operativne aktivnosti

1. Ako uslovi za sprovođenje operativne aktivnosti više nisu ispunjeni, izvršni direktor prekida tu operativnu aktivnost nakon što o tome u pisanim putem obavijesti Crnu Goru.
2. Ako Crna Gora ne poštuje odredbe ovog Sporazuma ili operativnog plana, izvršni direktor može opozvati finansiranje relevantne operativne aktivnosti ili je suspendovati ili prekinuti nakon što o tome u pisanoj formi obavijesti Crnu Goru.
3. Ako nije moguće zagarantovati bezbjednost učesnika u operativnoj aktivnosti raspoređenog u Crnoj Gori, izvršni direktor može suspendovati ili prekinuti relevantnu operativnu aktivnost ili njene aspekte.
4. Ako izvršni direktor smatra da je došlo do kršenja osnovnih prava ili obaveza međunarodne zaštite koja su po svojoj prirodi ozbiljna ili za koja je vjerovatno da će se nastaviti u vezi s operativnom aktivnošću sprovedenom na osnovu ovog Sporazuma ili da će do njih doći, on ili ona opoziva financiranje relevantne operativne aktivnosti ili je suspenduje ili prekida nakon što o tome obavijesti Crnu Goru.
5. Crna Gora može zatražiti od izvršnog direktora da suspenduje ili prekine operativnu aktivnost ako član tima ne poštuje odredbe ovog Sporazuma ili operativnog plana. Takav zahtjev sastavlja se u pisanoj formi uz obrazloženje.
6. Suspenzija, prekid ili opozivanje finansiranja u skladu sa ovim članom stupa na snagu od datuma obavještanja Crne Gore. To ne utiče na prava ili obveze koji proizilaze iz primjene ovog Sporazuma ili operativnog plana prije takve suspenzije, prekida ili opozivanja finansiranja.

Član 19

Borba protiv prevare

1. Crna Gora, bez odlaganja, obavještava Agenciju, Kancelariju evropskog javnog tužioca i/ili Evropsku kancelariju za borbu protiv prevara ako postane svjesna postojanja vjerodostojnih

navoda o prevari, korupciji ili drugim nezakonitim aktivnostima koje mogu uticati na interese Evropske unije.

2. Ako se takvi navodi odnose na sredstva Evropske unije isplaćena u vezi sa ovim Sporazumom, Crna Gora je dužna da pruži svu potrebnu pomoć Evropskoj kancelariji za borbu protiv prevara i/ili Evropskom javnom tužilaštvu u vezi sa istražnim aktivnostima na svojoj teritoriji, uključujući omogućavanje informativnih razgovora, provjera i inspekcija na terenu (uključujući pristup informacionim sistemima i bazama podataka u Crnoj Gori) i omogućavanje pristupa svim relevantnim informacijama u vezi sa tehničkim i finansijskim upravljanjem pitanjima koja Evropska unija finansira djelimično ili u potpunosti.

Član 20.

Sprovođenje ovog Sporazuma

1. Za Crnu Goru, ovaj Sporazum sprovodi [...].
2. Za Evropsku uniju, ovaj Sporazum sprovodi Agencija.

Član 21.

Rješavanje sporova

1. Sve sporove koji proizađu u vezi sa primjenom ovog Sporazuma zajedno razmatraju predstavnici Agencije i nadležnih organa Crne Gore.
2. Ako se prethodno ne postigne dogovor, sporovi povezani s tumačenjem ili primjenom ovog Sporazuma rješavaju se isključivo pregovorima između strana.

Član 22.

Stupanje na snagu, izmjena, trajanje, suspenzija i raskid Sporazuma

1. Ovaj Sporazum podliježe ratifikaciji, prihvatanju ili odobrenju strana u skladu sa njihovim unutrašnjim pravnim postupcima. Strane obavještavaju jedna drugu o završetku potrebnih procedura u tu svrhu.
2. Ovaj Sporazum stupa na snagu prvog dana drugog mjeseca koji slijedi nakon datuma na koji strane jedna drugu obavijeste o okončanju internih pravnih procedura u skladu sa stavom 1 ovog člana.
3. Ovaj Sporazum može se izmijeniti isključivo pisanim putem zajedničkim dogovorom između strana.

4. Ovaj se Sporazum sklapa na neodređeno vrijeme. Sporazum se može raskinuti ili suspendovati pisanim sporazumom između strana ili ga može jednostrano raskinuti ili suspendovati svaka stranka.

U slučaju jednostranog raskida ili suspenzije, strana koja želi da raskine ili suspenduje sporazum o tome u pisanom obliku obavještava drugu stranu. Jednostrani raskid ili suspenzija ovog Sporazuma stupa na snagu prvog dana drugog mjeseca koji slijedi nakon mjeseca u kojem je obavještenje dato.

5. Obavještenja u skladu s ovim članom dostavljaju se, za Evropsku uniju, Glavnom sekretaru Savjeta Evropske unije, a za Crnu Goru [*potrebno je utvrditi*].

Sastavljeno u dva primjerka na bugarskom, češkom, danskom, engleskom, estonskom, finskom, francuskom, grčkom, holandskom, hrvatskom, letonskom, litvanskom, mađarskom, malteškom, njemačkom, poljskom, portugalskom, rumunskom, slovačkom, slovenskom, španskom, švedskom, talijanskom i crnogorskom jeziku, pri čemu je svaki od tih tekstova jednako vjerodostojan.

POTVRĐUJUĆI NAVEDENO, dolje potpisani punomoćnici, propisno ovlašćeni za to, potpisali su ovaj Sporazum.

Sačinjeno u _____, dana _____

**Agreement between Montenegro and the European Union on
operational activities carried out by the European Border and Coast
Guard Agency in Montenegro**

MONTENEGRO,

AND THE EUROPEAN UNION,

hereinafter referred to individually as a 'Party' and collectively as the 'Parties',

WHEREAS situations may arise where the European Border and Coast Guard Agency ('the Agency') coordinates operational cooperation between Montenegro and the Member States of the European Union, including on the territory of Montenegro,

WHEREAS a legal framework in the form of a status agreement should be established for the situations where the team members deployed by the Agency will have executive powers on the territory of Montenegro,

WHEREAS the status agreement may provide for the establishment by the Agency of antenna offices on the territory of Montenegro to facilitate and improve coordination of operational activities and to ensure the effective management of the human and technical resources of the Agency,

CONSIDERING the high level of protection of personal data in Montenegro and the European Union; and

CONSIDERING that Montenegro has ratified Council of Europe Convention No. 108 of 28 January 1981 for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data and the additional Protocol thereto;

BEARING IN MIND that respect for human rights and democratic principles are fundamental principles governing the cooperation between the Parties;

CONSIDERING that Montenegro has ratified the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of 4 November 1950, the rights enumerated in which correspond to those in the Charter of Fundamental Rights of the European Union;

CONSIDERING that all operational activities of the Agency on the territory of Montenegro should fully respect fundamental rights and the international agreements to which the European Union, its Member States and/or Montenegro are party,

CONSIDERING that all persons participating in an operational activity are obliged to maintain the highest standards of integrity, ethical conduct, and professionalism as well as respect for fundamental rights and to meet obligations imposed upon them by the provisions of the operational plan and the Agency's code of conduct,

HAVE DECIDED TO CONCLUDE THIS AGREEMENT:

Article 1

Scope

1. This Agreement governs all matters necessary for the deployment of border management teams from the European Border and Coast Guard standing corps to Montenegro where the team members may exercise executive powers.
2. The deployment referred to in paragraph 1 may take place on the territory of Montenegro, including at its [*land*], [*sea*] and [*air*] borders with [*other country/countries*]. Subject to the parties' obligations under the law of the sea, in particular the United Nations Convention on the Law of the Sea, operational activities may also take place in Montenegro's contiguous zone. Operational activities implemented under this agreement shall not affect search and rescue obligations deriving from the law of the sea, in particular the United Nations Convention on the Law of the Sea, the International Convention for the Safety of Life at Sea and the International Convention on Maritime Search and Rescue.

Article 2

Definitions

For the purposes of this Agreement, the following definitions apply:

- 'operational activity' means a joint operation or a rapid border intervention;
- 'Agency' means the European Border and Coast Guard Agency established by Regulation (EU) 2019/1896 of the European Parliament and of the Council⁴ or any amendment thereto;
- 'border control' the activity carried out at a border, in accordance with and for the purposes of this Agreement, in response exclusively to an intention to cross or the act of crossing that border, regardless of any other consideration, consisting of border checks and border surveillance;
- 'border management teams' means teams formed from the European Border and Coast Guard standing corps to be deployed during joint operations and rapid border interventions at the external borders in Member States and in third countries;

⁴ Regulation (EU) 2019/1896 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2019 on the European Border and Coast Guard and repealing Regulations (EU) No 1052/2013 and (EU) 2016/1624 (OJ L 295, 14.11.2019, p. 1).

- ‘consultative forum’ means the advisory body established by the Agency pursuant to Article 108 of Regulation (EU) 2019/1896;
- ‘European Border and Coast Guard standing corps’ means European Border and Coast Guard standing corps provided for in Article 54 of Regulation (EU) 2019/1896;
- ‘EUROSUR’ means means the framework for information exchange and cooperation between the Member States and the European Border and Coast Guard Agency;
- ‘fundamental rights monitor’ means fundamental rights monitor as provided for in Article 110 of Regulation (EU) 2019/1896;
- ‘home Member State’ means means the Member State from which a staff member is deployed or seconded to the European Border and Coast Guard standing corps;
- ‘incident’ means a situation relating to illegal immigration, cross-border crime, or a risk to the lives of migrants at, along or in proximity to, the external borders of the European Union or Montenegro;
- ‘joint operation’ means an action coordinated or organised by the Agency to support the national authorities of Montenegro responsible for border control aimed at addressing challenges such as illegal immigration, present or future threats at the borders of Montenegro or cross-border crime or aimed at providing increased technical and operational assistance for the control of those borders;
- ‘team member’ means a member of the European Border and Coast Guard standing corps deployed through a border management team to participate in an operational activity;
- ‘Member State’ means a Member State of the European Union;
- ‘operational area’ means the geographical area wherein an operational activity is to take place;
- ‘participating Member State’ means a Member State which participates in an operational activity, by providing technical equipment or staff of the European Border and Coast Guard standing corps;
- ‘personal data’ means any information relating to an identified or identifiable natural person (‘data subject’); an identifiable natural person is one who can be identified, directly or indirectly, in particular by reference to an identifier such as a name, an identification number, location data, an online identifier or to one or more factors specific to the physical, physiological, genetic, mental, economic, cultural or social identity of that natural person;
- ‘rapid border intervention’ means an action aimed at responding to a situation of specific and disproportionate challenge at the borders of Montenegro by deploying border management

teams in the territory of Montenegro for a limited period of time to conduct border control together with the national authorities of Montenegro responsible for border control;

- "executive powers" means powers necessary to perform the tasks required for border control which are conducted on the territory of the Republic of North Macedonia during an operational activity as provided for in the operational plan.

- 'Statutory staff' means staff employed by the European Border and Coast Guard Agency in accordance with the Staff Regulations of Officials of the European Union and the Conditions of Employment of Other Servants of the Union laid down in Council Regulation (EEC, Euratom, ECSC) No 259/68.⁵

Article 3

Launching Operational Activities

1. An operational activity under this Agreement shall be launched by a written decision of the executive director of the Agency ('the executive director') upon a written request of the competent authorities of Montenegro. Such request shall include a description of the situation, possible aims and envisaged needs, and the profiles of staff needed, including those staff having executive powers, as applicable.
2. If the executive director considers that the requested operational activity would likely entail or lead to serious and/or persistent violations of fundamental rights or international protection obligations, then the executive director shall not launch the operational activity.
3. If, following the receipt of a request under paragraph 1, the Agency's executive director considers that further information is necessary in order to decide whether to launch an operational activity, he or she may request further information or authorise Agency experts to travel to Montenegro to assess the situation there. Montenegro shall facilitate such travel.
4. The executive director shall decide not to launch an operational activity if he or she considers there to be justified cause to suspend or terminate it pursuant to Article 18.

Article 4

Operational Plan

1. An operational plan shall be agreed upon for each operational activity between the Agency and Montenegro in accordance with Articles 38 and 74 of Regulation (EU) 2019/1896. The operational plan shall be binding on the Agency, Montenegro and the participating Member States.
2. The operational plan shall set out in detail the organisational and procedural aspects of the operational activity, including:

⁵ OJ EU L 56, 4.3.1968, p. 1.

(a) a description of the situation, with *modus operandi* and objectives of the deployment, including the operational aim;

(b) the estimated time that the operational activity is expected to last in order to achieve its objectives;

(c) the operational area;

(d) a description of the tasks, including those requiring executive powers, responsibilities, including with regard to the respect for fundamental rights and data protection requirements, and special instructions for the teams, including on permissible consultation of databases and permissible service weapons, ammunition and equipment in Montenegro;

(e) the composition of the border management team as well as the deployment of other relevant staff/ presence of other members of the Agency's statutory staff, including fundamental rights monitors;

(f) command and control provisions, including the names and ranks of the border guards or other relevant staff of Montenegro responsible for cooperating with the team members and the Agency, in particular the names and ranks of those border guards or other relevant staff who are in command during the period of deployment, and the place of the team members in the chain of command;

(g) the technical equipment to be deployed during the operational activity, including specific requirements such as conditions for use, requested crew, transport and other logistics, and financial provisions;

(h) detailed provisions on immediate incident reporting by the Agency to the management board and to relevant authorities of the participating Member States and of Montenegro of any incident encountered in the course of an operational activity performed under this Agreement;

(i) a reporting and evaluation scheme containing benchmarks for the evaluation report, including with regard to the protection of fundamental rights, and final date of submission of the final evaluation report;

(j) [regarding sea operations, specific information on the application of the relevant jurisdiction and applicable law in the operational area, including references to national, international and Union law regarding interception, rescue at sea and disembarkation;

(k) the terms of cooperation with Union bodies, offices and agencies other than the Agency, other third countries or international organisations;

(l) general instructions on how to ensure the safeguarding of fundamental rights during the operational activity including personal data protection and obligations deriving from applicable international human rights instruments;

(m) procedures whereby persons in need of international protection, victims of trafficking in human beings, unaccompanied minors and other persons in vulnerable situations are directed to the competent national authorities for appropriate assistance;

(n) procedures setting out a mechanism to receive and transmit to the Agency and Montenegro complaints (including those lodged under Article 8(5) hereunder) against any person participating in an operational activity, including border guards or other relevant staff of Montenegro and team members, alleging breaches of fundamental rights in the context of their participation in an operational activity of the Agency;

(o) logistical arrangements, including information on working conditions and the environment of the areas in which the operational activity is to take place; and

(p) provisions concerning an antenna office, as established in accordance with Article 6.

3. The operational plan and any amendments thereto or adaptations thereof shall be subject to the agreement of the Agency, Montenegro and any Member States neighbouring Montenegro, after consultation of the participating Member States.
4. Exchange of information and operational cooperation for the purposes of EUROSUR shall take place in accordance with the rules for establishing and sharing the specific situational pictures to be set out in the operational plan for the operational activity concerned.
5. The evaluation of the operational activity in accordance with paragraph 2 point (i) shall be conducted jointly by Montenegro and the Agency.
6. The terms of cooperation with the bodies, offices and agencies of the European Union in accordance with paragraph 2 point (k) shall be conducted in line with their respective mandates and within available resources.

Article 5

Incident Reporting

The Agency and [*relevant authority of third country*] shall each have an incident reporting mechanism to allow timely reporting of any incident encountered in the course of an operational activity performed under this Agreement.

The Agency and Montenegro shall assist each other in carrying out all necessary inquiries and investigations into any incident reported via such mechanism such as identifying witnesses and collecting and producing evidence, including requests to obtain and, if appropriate, hand over items connected with a reported incident. The handing over of any such items may be made subject to their return within the terms specified by the competent authority delivering them.

Article 6

Antenna Offices

1. The Agency may establish antenna offices on the territory of Montenegro to facilitate and improve coordination of operational activities and to ensure the effective management of the human and technical resources of the Agency. The location of the antenna office shall be established by the Agency.
2. The antenna offices shall be established in accordance with operational needs and remain operational for the period of time necessary for the Agency to carry out operational activities in Montenegro and the neighbouring region. Subject to the agreement of Montenegro, that period of time may be prolonged by the Agency.
3. Each antenna office shall be managed by a representative of the Agency appointed by the executive director as head of the antenna office who shall oversee the overall work of the office.
4. The antenna offices shall, where applicable:
 - (a) provide operational and logistical support and ensure the coordination of Agency's activities in the operational areas concerned;
 - (b) provide operational support to Montenegro in the operational areas concerned;
 - (c) monitor the activities of the teams and regularly report to the Agency's headquarters;
 - (d) cooperate with Montenegro on all issues related to the practical implementation of the operational activities organised by the Agency in Montenegro, including any additional issues that might have occurred in the course of those activities;
 - (e) support the coordinating officer in his or her cooperation with Montenegro on all issues related to their contribution to operational activities organised by the Agency and, where necessary, liaise with the Agency's headquarters;
 - (f) support the coordinating officer and fundamental rights monitor(s) assigned to monitor an operational activity in facilitating, where necessary, the coordination and communication between the Agency's teams and the relevant authorities of Montenegro as well as any relevant tasks;
 - (g) organise logistical support relating to the deployment of the team members and the deployment and use of technical equipment;
 - (h) provide all other logistical support regarding the operational area for which a given antenna office is responsible, with a view to facilitating the smooth running of the operational activities organised by the Agency;

(i) ensure the effective management of the Agency's own equipment in the areas covered by its activities, including the possible registration and long-term maintenance of that equipment and any logistical support needed; and

(j) support other staff and/or activities of the Agency in Montenegro as agreed between the Agency and Montenegro.

5. The Agency and Montenegro shall ensure the best possible conditions for the fulfilment of the tasks assigned to the antenna office(s).
6. Montenegro shall provide the Agency with assistance to ensure the operational capacity of the antenna office(s).

Article 7

Coordinating Officer

1. Without prejudice to the role of antenna offices as described in Article 6, the executive director shall appoint one or more experts from the statutory staff to be deployed as coordinating officer(s) for each operational activity. The executive director shall notify Montenegro of such appointment.
2. The role of the coordinating officer shall be to:

(a) act as an interface between the Agency, Montenegro and the team members, providing assistance, on behalf of the Agency, on all issues relating to the conditions of the deployment to teams;

(b) monitor the correct implementation of the operational plan, including, in cooperation with the fundamental rights monitor(s), as regards the protection of fundamental rights, and report to the executive director thereon;

(c) act on behalf of the Agency in all aspects of the deployment of the teams and report to the Agency on all those aspects; and

(d) foster cooperation and coordination among Montenegro and participating Member States.

3. In the context of operational activities, the executive director may authorise the coordinating officer to assist in resolving any disagreement on the execution of the operational plan and deployment of the teams.
4. Montenegro shall issue only instructions that are in compliance with the operational plan to the team members. If the coordinating officer considers instructions issued to team members not to be in compliance with the operational plan or with applicable legal obligations, he or she shall immediately communicate this to the Montenegro officers carrying out a coordinating role and to the executive director. The executive director may take appropriate measures, including the suspension or the termination of the operational activity, in accordance with Article 18.

Article 8

Fundamental Rights

1. In performing their obligations under this Agreement, the Parties undertake to act in compliance with all applicable human rights law instruments, including the the 1950 Council of Europe Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the 1951 United Nations Convention Relating to the Status of Refugees and the 1967 Protocol thereto, the 1965 United Nations International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, the 1966 United Nations International Covenant on Civil and Political Rights, the 1979 United Nations Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, the 1984 United Nations Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, the 1989 United Nations Convention on the Rights of the Child and the 2006 United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities and the Charter of Fundamental Rights of the European Union.
2. Team members shall, in the performance of their tasks and in the exercise of their powers, fully respect fundamental rights, including access to asylum procedures and human dignity, and shall pay particular attention to vulnerable persons. Any measures taken in the performance of their tasks and in the exercise of their powers shall be proportionate to the objectives pursued by such measures. While performing their tasks and exercising their powers, they shall not discriminate against persons on the basis of any grounds such as sex, race, colour, ethnic or social origin, genetic features, language, religion or belief, political or any other opinion, membership of a national minority, property, birth, disability, age or sexual orientation in line with Article 21 of the Charter of Fundamental Rights of the European Union.

Measures interfering with fundamental rights and freedoms may be taken by team members in the performance of their tasks or in the exercise of their powers only when necessary and proportionate to the objectives pursued by such measures and must respect the essence of those fundamental rights and freedoms in accordance with applicable international, European Union and national law.

This provision shall apply *mutatis mutandis* to all staff of national authorities of Montenegro participating in an operational activity.

3. The Agency's fundamental rights officer shall monitor each operational activity's compliance with applicable fundamental rights standards. The fundamental rights officer, or his or her deputy, may carry out on-the-spot visits to the third country; he or she shall also provide opinions on the operational plans and inform the executive director about possible violations of fundamental rights relating to an operational activity. Montenegro shall support the fundamental rights officer's monitoring efforts, as requested.
4. The Agency and Montenegro agree to provide the consultative forum with timely and effective access to all information concerning the respect for fundamental rights in relation to any operational activity performed under this Agreement, including through on-the-spot visits to the operational area.

5. The Agency and Montenegro shall each have a complaints mechanism to process allegations of breaches of fundamental rights committed by their staff in the exercise of their official functions in the course of an operational activity performed under this Agreement.

Article 9

Fundamental Rights Monitors

1. The Agency's fundamental rights officer shall assign at least one fundamental rights monitor to each operational activity to, *inter alia*, assist and advise the coordinating officer.
2. The fundamental rights monitor shall monitor compliance with fundamental rights and provide advice and assistance on fundamental rights in the preparation, conduct and evaluation of the relevant operational activity. This shall include, in particular:
 - (a) following the preparation of operational plans and reporting to the fundamental rights officer to enable him or her to fulfil his or her tasks as provided for in Regulation (EU) 2019/1896;
 - (b) conducting visits, including long-term visits, where operational activities take place;
 - (c) cooperating and liaising with the coordinating officer and providing advice and assistance to him or her;
 - (d) informing the coordinating officer of and reporting to the fundamental rights officer on any concerns regarding possible violations of fundamental rights relating to the operational activity; and
 - (e) contributing to the evaluation of the operational activity as referred to in Article 4(2) point (i).
3. Fundamental rights monitors shall have access to all areas in which the operational activity takes place and to all documents relevant for the implementation of that activity.
4. While present in the operational area, fundamental rights monitors shall wear insignia that clearly allow for their identification as fundamental rights monitors.

Article 10

Team Members

1. Team members shall have the authority to perform the tasks described in the operational plan.

2. While performing their tasks and exercising their powers, team members shall comply with the laws and regulations of Montenegro as well as applicable Union and international law.
3. Team members may perform tasks and exercise powers in the territory of Montenegro only under instructions from, and in the presence of, border management authorities of Montenegro. Montenegro may authorise team members to perform specific tasks and to exercise specific powers on its territory in the absence of its border management authorities subject to the consent of the Agency or the home Member State, as appropriate.
4. Team members who are statutory staff shall wear the uniform of the European Border and Coast Guard standing corps while performing their tasks and exercising their powers unless specified otherwise in the operational plan.

Team members who are not statutory staff shall wear their national uniform while performing their tasks and exercising their powers unless specified otherwise in the operational plan.

While on duty, all team members shall also wear visible personal identification and a blue brassard with the insignias of the European Union and of the Agency on their uniforms.

5. Montenegro shall authorise relevant team members to perform tasks during an operational activity that require the use of force, including the carrying and use of service weapons, ammunition and other equipment, in accordance with the relevant provisions of the operational plan.

- Team members who are statutory staff may carry and use service weapons, ammunition and other coercive means subject to the consent of the Agency.

- Team members who are not statutory staff may carry and use service weapons, ammunition and other coercive means subject to the consent of the relevant home Member State.

6. The use of force, including the carrying and use of service weapons, ammunition and other equipment, shall be exercised in accordance with the national law of Montenegro and in the presence of border management authorities of Montenegro. Montenegro may authorise team members to use force in the absence of relevant border management authorities of Montenegro.

- For team members who are statutory staff, such authorisation to use force in the absence of border management authorities of Montenegro shall be subject to the consent of the Agency.

- For team members who are not statutory staff, such authorisation to use force in the absence of border management authorities of Montenegro shall be subject to the consent of the relevant home Member State.

Any use of force by team members must be necessary and proportionate and comply fully with applicable Union, international and national law, including, in particular, the requirements laid down in Annex V to Regulation (EU) 2019/1896.

7. The Agency shall, in advance of the deployment of the team members, inform Montenegro of the service weapons, ammunition and other equipment team members may carry under Paragraph 5 of this article. Montenegro may prohibit the carrying of certain service weapons, ammunition and other equipment, provided that its own law applies the same prohibition to its own border management authorities. Montenegro shall, in advance of the deployment of the team members, inform the Agency of the permissible service weapons, ammunition and equipment and of the conditions for their use. The Agency shall make this information available to Member States.

Montenegro shall make the necessary arrangements for the issuance of any necessary weapon permits and facilitate the import, export, transport and storage of weapons, ammunition and other equipment at the disposal of the team members as requested by the Agency.

8. Service weapons, ammunition and equipment may be used in legitimate self-defence and in legitimate defence of team members or of other persons in accordance with the national law of Montenegro in line with relevant principles of international and Union law.
9. Montenegro may authorise team members to consult its national databases if necessary for fulfilling operational aims specified in the operational plan. Montenegro shall ensure that it provides such database access in an efficient and effective manner.

Montenegro shall, in advance of the deployment of the team members, inform the Agency of the national databases which may be consulted.

Team members shall only consult data necessary for performing their tasks and exercising their powers. That consultation shall be carried out in accordance with the national data protection law of Montenegro and this Agreement.

10. For the implementation of operational activities, Montenegro shall deploy officers of [*national authorities of third country responsible for border control*] who are able and willing to communicate in English to carry out a coordinating role on behalf of Montenegro.

Article 11

Privileges and Immunities of the Property, Funds, Assets and Operations of the Agency

1. Any premises and buildings of the Agency in Montenegro shall be inviolable. They shall be exempt from search, requisition, confiscation or expropriation.

2. The Agency's property and assets, including means of transport, communications, archives, any correspondence, documents, identity papers and financial assets shall be inviolable.
3. The Agency's assets include assets owned, co-owned, chartered or leased by a Member State and offered to the Agency. Upon the embarkation of representative(s) of competent national authorities, those shall be treated as assets being on government service and authorised to that effect.
4. No measures of execution may be taken in respect of the Agency. The Agency's property and assets shall not be the subject of any administrative or legal measure of constraint. Property of the Agency shall be free from seizure for the satisfaction of a judgment, decision or order.
5. Montenegro shall permit the entry and removal of articles and equipment deployed by the Agency to Montenegro for operational purposes.
6. The Agency shall be exempt from all duties (including customs duties) and taxes as well as any prohibitions and restrictions on imports and exports in respect of articles intended for its official use.

Article 12

Privileges and Immunities of the Team Members

1. Team members shall not be subject to any form of arrest or detention in Montenegro or by authorities of Montenegro.
2. Team members shall not be subject to any form of inquiry or legal proceedings in Montenegro or by authorities of Montenegro, except under the circumstances as referred to in paragraphs 3 and 4 of this Article.
3. Team members shall enjoy immunity from the criminal jurisdiction of Montenegro under all circumstances.

The immunity from the criminal jurisdiction of Montenegro of team members who are members of the Agency's statutory staff may be waived by the Agency's executive director.

The immunity from the criminal jurisdiction of Montenegro of team members who are not members of the Agency's statutory staff may be waived by the competent authorities of the member's home Member State.

Such a waiver of immunity must be express and in writing.

4. Team members shall enjoy immunity from the civil and administrative jurisdiction of Montenegro in respect of all acts performed by them in the exercise of their official functions.

If civil or administrative proceedings are instituted against a team member before any court of Montenegro, the competent authorities of Montenegro shall immediately notify the Agency's executive director thereof.

Prior to the initiation of such proceeding before a court, the Agency's executive director shall certify to the court whether the act in question was performed by team members in the exercise of their official functions. If the act was performed in the exercise of official functions, the proceeding shall not be initiated. If the act was not performed in the exercise of official functions, the proceeding may continue. The certification by the Agency's executive director shall be binding upon the jurisdiction of Montenegro which may not contest it.

The initiation of proceedings by team members shall preclude them from invoking immunity from jurisdiction in respect of any counterclaim directly connected with the principal claim.

5. The premises, dwellings, means of transport and communications, and possessions, including any correspondence, documents, identity papers and assets of team members shall be inviolable, except in the case of measures of execution as permitted pursuant to paragraph 9.
6. Montenegro shall be liable for any damage caused by team members to third parties in the exercise of their official functions.
7. In case of damage caused by gross negligence or wilful misconduct or not in the exercise of official functions by a team member who is a member of the statutory staff, Montenegro may request, via the executive director, that compensation be paid by the Agency.

In case of damage caused by gross negligence or wilful misconduct or not in the exercise of official functions by a team member who is not a member of the statutory staff of the Agency, Montenegro may request, via the executive director, that compensation be paid by the home Member State concerned.

8. Team members shall not be obliged to give evidence as witnesses in legal proceedings in Montenegro.
9. No measures of execution may be taken in respect of team members, except in the case where a civil proceeding not related to their official functions is instituted against them. Property of team members, which is certified by the Agency's executive director to be necessary for the fulfilment of their official functions, shall be free from seizure for the satisfaction of a judgment, decision or order. In civil proceedings, team members shall not be subject to any restrictions on their personal liberty or to any other measures of constraint.
10. Team members shall, with respect to services rendered for the Agency, be exempt from social security provisions which may be in force in Montenegro.
11. The salary and emoluments paid to team members by the Agency and/or the home Member States, as well as any income team members receive from outside Montenegro, shall not be taxed in any form in Montenegro.

12. Montenegro shall permit the entry of articles for the personal use of team members and shall grant exemption from all customs duties, taxes, and related charges other than charges for storage, transport and similar services, in respect of such articles. Montenegro shall also allow the export of such articles.
13. Team members' personal baggage shall be exempt from inspection, unless there are serious grounds for considering that it contains articles that are not for the personal use of team members, or articles whose import or export is prohibited by the law or subject to quarantine regulations of Montenegro. Inspection of such personal baggage shall be conducted only in the presence of team members concerned or an authorised representative of the Agency.
14. The Agency and Montenegro shall appoint contact points that are available at all times who shall be responsible for the exchange of information and immediate actions to be taken in case an act performed by a team member may be in violation of criminal law as well as for the exchange of information and the operational activities in relation to any civil and administrative proceedings against a team member.

Until action is taken by the competent authorities of the home Member State, the Agency and Montenegro shall assist each other in carrying out all necessary inquiries and investigations into any alleged criminal offence in respect of which either the Agency or Montenegro or both have an interest, in the identification of witnesses and in the collection and production of evidence, including the request to obtain and, if appropriate, the handing over of items connected with a purported criminal offence. The handing over of any such items may be made subject to their return within the terms specified by the competent authority delivering them.

Article 13

Injured or Deceased Team Members

1. Without prejudice to Article 12, the executive director shall have the right to take charge of, and make suitable arrangements for, the repatriation of any injured or deceased team members, as well as of their personal property.
2. An autopsy shall be performed on a deceased team member only with the express consent of the home Member State concerned and in the presence of a representative of the Agency or of the home Member State concerned.
3. Montenegro and the Agency shall cooperate to the fullest extent possible to enable the prompt repatriation of injured or deceased team members.

Article 14

Accreditation Document

1. The Agency shall issue a document in Montenegrin and in English to each team member for the purposes of identification vis-à-vis the national authorities of Montenegro and as proof of the holder's rights to perform the tasks and exercise the powers referred to in Article 10 of this Agreement and in the operational plan (the 'accreditation document').

2. The accreditation document shall include the following information on the staff member: name and nationality; rank or job title; a recent digitised photograph and tasks authorised to be performed during the deployment.
3. For the purposes of identification vis-à-vis the national authorities of Montenegro, team members shall be obliged to carry the accreditation document on their person at all times.
4. Montenegro shall recognise the accreditation document, in combination with a valid travel document, as granting the relevant team member entry and stay in Montenegro without the need for a visa, prior authorisation or any other document up to the day of its expiration.
5. The accreditation document shall be returned to the Agency at the end of the deployment. The competent authorities of Montenegro shall be informed thereof.

Article 15

Application to Agency Staff Not Deployed as Team Members

Articles 12, 13 and 14 shall apply *mutatis mutandis* to all Agency staff deployed to Montenegro who are not team members, including fundamental rights monitors and the statutory staff deployed to antenna offices.

Article 16

Protection of Personal Data

1. The communication of personal data shall take place only if such communication is necessary for the implementation of this Agreement by the competent authorities of Montenegro or the Agency. The processing of personal data by an authority in a particular case, including the transfer of such personal data to the other Party, shall be subject to the data protection rules applicable to that authority. The Parties shall ensure the following minimum safeguards as a precondition for any data transfer:
 - (a) personal data must be processed lawfully, fairly, and in a transparent manner in relation to the data subject;
 - (b) personal data must be collected for the specified, explicit and legitimate purpose of implementing this Agreement and not further processed by the communicating authority nor receiving authority in a way incompatible with that purpose;
 - (c) personal data must be adequate, relevant and limited to what is necessary in relation to the purpose for which they are collected or further processed; in particular, personal data communicated in accordance with the law applicable to the communicating authority may concern only one or more of the following:
 - First name;
 - Last name;

- Date of birth;
- Nationality;
- Rank;
- Travel document bio page;
- Accreditation document;
- ID/passport/accreditation document picture;
- E-mail address;
- Mobile phone number;
- Weapon details;
- Duration of the deployment;
- Location of the deployment;
- Aircraft or vessel identification numbers;
- Arrival date;
- Arrival airport/border crossing point;
- Arrival flight number;
- Departure date;
- Departure airport/border crossing point;
- Departure flight number;
- Home Member State/third country;
- Deploying authority;
- Tasks/operational profile;
- Means of transportation;
- Route

of team members, Agency staff, relevant observers, or members of staff exchange programmes;

(d) personal data must be accurate and, where necessary, kept up to date;

(e) personal data must be kept in a form which permits identification of data subjects for no longer than is necessary for the purpose for which the data were collected or for which they are further processed;

(f) personal data must be processed in a manner that ensures appropriate security of the personal data, taking into account the specific risks of processing, including protection against unauthorised or unlawful processing and against accidental loss, destruction or damage, using appropriate technical or organisational measures ('data breach'); the receiving Party shall take appropriate measures to address any data breach, and shall notify the communicating Party of such breach without undue delay and within 72 hours;

g) both the communicating authority and the receiving authority shall take every reasonable step to ensure without delay the rectification or erasure, as appropriate, of personal data where the processing does not comply with this Article, in particular because those data are not adequate, relevant, accurate, or they are excessive in relation to the purpose of processing; this includes the notification of any rectification or erasure to the other Party;

(h) upon request, the receiving authority shall inform the communicating authority of the use of the communicated data;

(i) personal data may be communicated only to the following competent authorities:

– [*List of authorities and scope of their competencies*]

Further communication to other bodies requires the prior authorisation of the communicating authority;

(j) the communicating and the receiving authorities are under an obligation to make a written record of the communication and receipt of personal data;

(k) independent oversight shall be in place to oversee data protection compliance, including to inspect such records; data subjects shall have the right to bring complaints to the oversight body, and to receive a response without undue delay;

(l) data subjects shall have the right to receive information on the processing of their personal data, access such data and the rectification or erasure of inaccurate or unlawfully processed data, subject to necessary and proportionate limitations on important grounds of public interest; and

(m) data subjects shall have the right to effective administrative and judicial redress for violation of the aforementioned safeguards.

2. Each Party shall conduct periodic reviews of its own policies and procedures that implement this Article. Upon request by the other Party, the Party that received the request shall review its personal data processing policies and procedures to ascertain and confirm that the safeguards in this Article are implemented effectively. The results of the review shall be communicated to the Party that requested the review within a reasonable time.
3. The data protection safeguards under this Agreement shall be subject to oversight by the European Data Protection Supervisor and [*independent public authority or other competent oversight body in third country*].
4. The Parties shall cooperate with the European Data Protection Supervisor, as the supervisory authority of the Agency.
5. The Agency and Montenegro shall draw up a common report on the application of this article at the end of each operational activity. This report shall be sent to the Agency's fundamental rights officer and data protection officer as well as to [*relevant third country authority*].
6. The Agency and Montenegro shall set out detailed rules on the communication and processing of personal data for the purposes of operational activities under this Agreement in specific provisions of the relevant operational plans. Those provisions shall comply with the relevant requirements of European Union law and the law of Montenegro. They shall describe, *inter alia*, the intended purpose of the communication, the controller(s) and all roles and responsibilities, the categories of data communicated,

the specific data retention periods, and all minimum safeguards. In the interest of transparency and foreseeability, those provisions shall be made publicly available in accordance with the relevant guidance of the European Data Protection Board.

Article 17

Exchange of Classified and Sensitive Non-Classified Information

1. Any exchange, sharing or dissemination of classified information in the framework of this Agreement shall be covered by a separate administrative arrangement concluded between the Agency and the relevant authorities of Montenegro that shall be subject to the prior approval of the European Commission.
2. Any exchange of sensitive non-classified information in the framework of this Agreement:
 - (a) shall be handled by the Agency in accordance with Article 9(5) of Commission Decision (EU, Euratom) 2015/443⁶;
 - (b) shall receive a level of protection by the receiving Party that is equivalent to the level of protection offered by the measures applied to that information by the communicating Party in terms of confidentiality, integrity and availability; and
 - (c) shall be conducted via an information exchange system that fulfils the criteria of availability, confidentiality and integrity for sensitive non-classified information, such as the communication network referred to in Article 14 of Regulation (EU) 2019/1896.
3. The Parties shall comply with intellectual property rights related to any data processed in the framework of this Agreement.

Article 18

Decision to Suspend, Terminate and/or Withdraw Financing for an Operational Activity

1. If the conditions to conduct an operational activity are no longer fulfilled, the executive director shall terminate that operational activity after informing Montenegro in writing.
2. If this Agreement or an operational plan has not been respected by Montenegro, the executive director may withdraw financing of the relevant operational activity, and/or suspend or terminate it, after informing Montenegro in writing.

⁶ Commission Decision (EU, Euratom) 2015/443 of 13 March 2015 on Security in the Commission, (OJ L 72, 17.3.2015, p. 41).

3. If the security of any participant of an operational activity deployed in Montenegro cannot be guaranteed, the executive director may suspend or terminate the relevant operational activity or aspects thereof.
4. If the executive director considers that violations of fundamental rights or international protection obligations that are of a serious nature or are likely to persist have taken place or are likely to take place in relation to an operational activity performed under this Agreement, he or she shall withdraw the financing of the relevant operational activity, and/or suspend or terminate it, after informing Montenegro.
5. Montenegro may request the executive director to suspend or terminate an operational activity if this Agreement or an operational plan is not respected by a team member. Such request shall be made in writing and shall include the reasons therefor.
6. A suspension, termination or withdrawal of financing under this Article shall take effect from the date of notification to Montenegro. It shall not affect any rights or obligations arising out of the application of this Agreement or the operational plan before such suspension, termination or withdrawal of financing.

Article 19

Combating Fraud

1. Montenegro shall notify the Agency, the European Public Prosecutor's Office and/or the European Anti-Fraud Office forthwith if it becomes aware of the existence of credible allegations of fraud, corruption or any other illegal activities that may affect the interests of the European Union.
2. Where such allegations relate to European Union funds disbursed in relation to this Agreement, Montenegro shall provide all necessary assistance to the European Anti-Fraud Office and/or the European Public Prosecutor's Office in relation to investigative activities on its territory, including facilitating interviews, on-the-spot checks and inspections (including access to information systems and databases in Montenegro); and facilitating access to any relevant information concerning the technical and financial management of matters financed partly or wholly by the European Union.

Article 20

Implementation of this Agreement

1. For Montenegro, this Agreement shall be implemented by [...]
2. For the European Union, this Agreement shall be implemented by the Agency.

Article 21

Dispute Settlement

1. Any disputes arising in connection with the application of this Agreement shall be examined jointly by representatives of the Agency and the competent authorities Montenegro.
2. Failing any prior settlement, disputes concerning the interpretation or application of this Agreement shall be settled exclusively by negotiation between the Parties.

Article 22

Entry into Force, Amendment, Duration, Suspension and Termination of the Agreement

1. This Agreement shall be subject to ratification, acceptance or approval by the Parties in accordance with their own internal legal procedures. The Parties shall notify one another of the completion of the procedures necessary for that purpose.
2. This Agreement shall enter into force on the first day of the second month following the date on which the Parties have notified each other of the completion of the internal legal procedures in accordance with paragraph 1.
3. This Agreement may be amended only in writing by mutual consent of the Parties.
4. This Agreement is concluded for an indefinite period. It may be suspended or terminated by written agreement between the Parties or unilaterally by either Party.

In case of a unilateral suspension or termination, the Party wishing to suspend or terminate shall notify the other Party thereof in writing. A unilateral termination or suspension of this Agreement shall take effect on the first day of the second month following the month during which the notification was given.

5. Notifications made in accordance with this Article shall be sent, in the case of the European Union, to the Secretary General of the Council of the European Union and, in the case of the Montenegro, to [*to be determined*].

Done in duplicate in the Bulgarian, Croatian, Czech, Danish, Dutch, English, Estonian, Finnish, French, German, Greek, Hungarian, Irish, Italian, Latvian, Lithuanian, Maltese, Polish, Portuguese, Romanian, Slovak, Slovenian, Spanish, Swedish and [Montenegrin languages, each of those texts being equally authentic.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned Plenipotentiaries, duly authorised to this effect, have signed this Agreement.

Done at XX, date, *DD/MM/YYYY*